

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ**

СИЛАБУС

Дидактика вальдорфської школи

Шифр і назва спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Назва освітньої програми Освітні, педагогічні науки
Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)
Цикл дисциплін Вибіркова дисципліна
Шифр за навчальним планом 1.10

Загальна кількість годин 5 кредитів 150 годин
з них аудиторних 50 позааудиторних 100

Курс і семестр(и) вивчення - 3 курс 5-6 семестри

Харків – 2019 рік

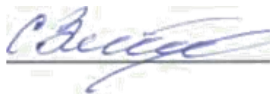
Силабус розроблений на підставі навчальної програми дисципліни "Дидактика вальдорфської школи", затвердженої на засіданні Вченої ради ХНПУ імені Г. С. Сковороди, протокол № 4 від «30» червня 2020 року.

Розробники силабусу: Іонова О. М., Лупаренко С. Є.

Силабус затверджений на засіданні кафедри педагогіки

Протокол від. “_28_” серпня 2020 року № _1_

Завідувач кафедри

доктор педагогічних наук, професор
Золотухіна С. Т.

1. Інформація про викладача навчальної дисципліни "Дидактика вальдорфської школи"

№ з/п	ПІБ викладача кафедри (повністю)	Посада	Науковий ступінь	Вчене звання	Наукові інтереси	Навчальний корпус (адреса), № кабінету	Контактна інформація № телефону E-mail
1	Іонова Олена Миколаївна	Завідувач кафедри теорії і методики викладання природничо-математичних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті	Доктор педагогічних наук	Професор	Вальдорфська педагогіка, антропософія, здоров'я-збереження, естетичне виховання	м. Харків, вул. Валентинівська 2 (корпус В, 306 кабінет; корпус Б, 213 кабінет)	681162 elenaionova25@ukr.net
2	Лупаренко Світлана Євгенівна	Професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи	Доктор педагогічних наук	Професор	Вальдорфська педагогіка, розвиток пізнавальної активності учнів, проблеми дитинства у вітчизняній і зарубіжній педагогіці	м. Харків, вул. Валентинівська 2 (корпус В, 315 кабінет; корпус Б, 213 кабінет)	681678 svetlana.luparenko@gmail.com Сертифікат рівня В2 з англійської мови, сертифікат №002-А/18

2. Політика навчальної дисципліни

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою.

Кожен здобувач вищої освіти повинен керуватися «Положенням про академічну доброчесність Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди» (<http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/buhgaleria/polozhennya.pdf>),

Положенням про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції

http://smc.hnpu.edu.ua/files/Polozhennya/17_Polozhennya_osvintiy_protzes_HNPU_2016.pdf)

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших

здобувачів становлять приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять є важливою умовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідують усі лекції і семінарські заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку здобувачі зобов'язані дотримуватися усіх термінів визначених для виконання, усіх видів письмових робіт, передбачених навчальною дисципліною, здавати та захищати самостійні роботи у визначені терміни.

При невчасному здаванні та захисту завдань бали знижуються. Обов'язковою є присутність здобувачі на підсумковому контролі.

Політика навчальної дисципліни сприяє формуванню у здобувачів педагогічного світогляду в умовах сучасних викликів, головних компетентностей та забезпечує виконання ними професійно-педагогічних обов'язків у освітньому процесі.

За впровадження безсесійної технології оцінювання підсумковий контроль може здійснюватися без обов'язкового складання заліку й відповідати рубіжному за умови, якщо здобувач набрав прохідну кількість балів (60 і більше) і не виявив бажання підвищити свою успішність шляхом складання іспиту.

У разі отримання оцінки «незадовільно» (35-59 балів) здобувач має право на два перескладання: перший раз – науково-педагогічному працівникові (лектору), другий раз – комісії, склад якої визначається на засіданні відповідної кафедри.

У разі отримання оцінки «незадовільно» (1-34 бали) здобувач зобов'язаний повторно вивчити дисципліну в наступному навчальному періоді.

Здобувач успішно навчається, якщо накопичувальний бал у нього не нижче ніж 60, якщо нижче, то здобувач вважається неуспішним і може бути відрахованим відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди».

Академічна доброчесність забезпечується обов'язком усіх учасників освітнього процесу дотримуватися авторського права, у підготовці й участі в усіх формах навчально-виховної діяльності дотримуватися наукової етики, ділового стилю спілкування.

Поведінка в аудиторії – відповідно до чинних правил і розпоряджень щодо внутрішньої організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

3. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни «Дидактика вальдорфської школи» (4 кредити)

Пререквізити (Prerequisite): – викладання навчальної дисципліни «Дидактика вальдорфської школи» передбачає: наявність вищої освіти, що

забезпечує знання вміння та навички з галузі освітніх, педагогічних наук; вміти шукати, знаходити потрібну літературу, здатність аналітично, критично її осмислювати, творчо використовувати в різних життєвих ситуаціях. Наявність базових знань із педагогіки, основ педагогічної майстерності.

Постреквізити (Postrequisite): найтісніше дидактика вальдорфської школи пов'язана із загальною педагогікою, психологією, філософією освіти, культурологією, соціальною педагогікою, історією педагогіки, порівняльною педагогікою, методиками викладання дисциплін за фахом.

Практична підготовка передбачає проведення фрагментів занять з використанням ідей вальдорфської педагогіки.

4. Характеристика навчальної дисципліни «Дидактика вальдорфської школи»

Назва курсу «Дидактика вальдорфської школи».

Інформація про курс: Курс рекомендовано здобувачам вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, які здобувають науковий ступінь доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки. Тривалість курсу 150 годин (5 кредитів ECES).

Призначення навчальної дисципліни. Вальдорфська педагогіка, також відома як Штайнерівська педагогіка, базується на освітній філософії Рудольфа Штайнера, засновника антропософії. Ця педагогіка наголошує на ролі уяви (фантазії) у навчанні, прагненні об'єднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів. Вальдорфські школи успішно розвивають творчі, соціальні та інші здібності, важливі для цілісного зростання людини. Вальдорфська педагогіка накопичила багаторічний досвід успішного виховання і навчання дітей, а його результати й ефективність підтверджуються сучасними європейськими дослідженнями (зокрема, PISA), постійно зростаючою кількістю вальдорфських закладів освіти у світі.

Мета вивчення навчальної дисципліни

викладання навчальної дисципліни «Дидактика вальдорфської школи» є систематизувати теорію й узагальнити досвід здійснення вальдорфських підходів до освіти особистості задля формування здатності здобувача здійснювати аналіз педагогічних явищ та процесів, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності.

Завдання: у результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія світової та вітчизняної педагогічної думки» здобувач освіти повинен **опанувати компетентності:**

ІК здатність на основі концептуальних методологічних знань здійснювати аналіз педагогічних явищ, процесів, конструювати нові цілісні знання, ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в науково-дослідницькій, педагогічній діяльності з урахуванням національного і світового досвіду;

ЗК4 здатність обґрунтовувати культурно-антропологічні смисли та ідеї Європи, питання інтеркультурної комунікації та антропологічного виміру

мультикультуризму, а також національних традицій у контексті інтернаціоналізації та становлення культури суспільства знань;

ЗК6 здатність сприймати, аналізувати й інтерпретувати нову освітню інформацію з наукових джерел українською/іноземними мовами, узагальнювати її та робити аргументований виклад у зв'язній формі під час апробації результатів дослідження;

ЗК10 здатність виявляти прогресивні освітні ідеї світової та вітчизняної педагогічної спадщини, порівнювати, виокремлювати цінні доробки дослідників, аналізувати їх і творчо використовувати у професійній діяльності;

ФК11 уміння проводити історико-педагогічний аналіз джерельної бази досліджуваної проблеми, переосмислювати знання й досвід, представлені в історико-педагогічному та компаративному дискурсі, застосовувати їх у власному науково-педагогічному дослідженні, визначати перспективи творчого використання;

ФК18 знання інноваційних освітніх тенденцій і напрямів, наукових засад управління й забезпечення якості освіти, способів їх реалізації в практиці загальної середньої та вищої школи.

Результати навчання:

ПРН1 продемонструвати знання онтології, гносеології, основних напрямів історико-філософської думки, класичної та сучасної, вітчизняної і світової філософії;

ПРН8 аналізувати змістове забезпечення освітнього процесу в ЗВО, визначати шляхи його оновлення, критично оцінювати практичне значення нововведень у вищій школі, самостійно продукувати ідеї;

ПРН10 оптимізувати вибір форм, методів, технологій навчання і виховання у ЗВО з урахуванням оновлення освітніх програм, проводити моніторинг досягнутих результатів;

ПРН13 критично оцінювати існуючі системи освіти і програми виховання, досвід професійних практик, представлених в історико-педагогічному дискурсі;

ПРН17 використовувати досягнення педагогічної інноватики у власній науковій та педагогічній діяльності, осмислювати теоретичну і практичну значущість освітніх нововведень, генерувати і презентувати власні інноваційні ідеї.

**ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ
«ДИДАКТИКА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ»**
(НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ)

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН1 продемонструвати знання онтології, гносеології, основних напрямів історико-філософської думки, класичної та сучасної, вітчизняної і світової філософії	Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота, робота у групах)	усне опитування, самоконтроль.
ПРН8 аналізувати змістове забезпечення освітнього процесу в ЗВО, визначати шляхи його оновлення, критично оцінювати практичне значення нововведень у вищій школі, самостійно продукувати ідеї	Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота)	Захист наукової доповіді; усне опитування, методи самоконтроль.
ПРН10 оптимізувати вибір форм, методів, технологій навчання і виховання у ЗВО з урахуванням оновлення освітніх програм, проводити моніторинг досягнутих результатів	Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (робота у групах)	письмовий контроль; усне опитування (рецензування відповідей, використання проблемних питань); спостереження; взаємоконтроль; залік
ПРН13 критично оцінювати існуючі системи освіти і програми виховання, досвід професійних практик, представлених в історико-педагогічному дискурсі	Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота, робота у групах)	Захист наукової доповіді; усне опитування; практичний контроль (розв'язання практичних завдань); спостереження; залік
ПРН17 використовувати досягнення педагогічної інноватики у власній науковій та педагогічній діяльності, осмислювати теоретичну і практичну значущість освітніх нововведень, генерувати і презентувати власні інноваційні ідеї	Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота, робота у групах); гра (рольова гра)	Захист наукової доповіді; усне опитування; практичний контроль (розв'язання практичних завдань); спостереження; залік

5. Зміст навчальної дисципліни «Дидактика вальдорфської школи»

План вивчення дисципліни

Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської школи

Тема 1.1. Людинознавство як основа вальдорфської школи

Уявлення про людину в основних напрямках філософії та психології. Антропософія: проблема пізнання людини в дослідженнях Р. Штайнера. Взаємозумовленість фізичних і психічних процесів в людині. Педагогічна антропологія Р. Штайнера. Фактори розвитку особистості.

Тема 1.2. Психологічні основи вальдорфської школи

Антропософський образ людини як основа дитячої, підліткової, юнацької психології. Особливості вікової періодизації у вальдорфській педагогіці. Основні періоди становлення людини у віці від народження до раннього дорослішання (21-й рік життя). Вікова психологія вальдорфської педагогіки та сучасна психологічна наука. Основні підходи до учнів з різними темпераментами.

Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості

Тема 2.1. Специфіка змісту освіти вальдорфської школи

Специфіка навчальних планів і навчальних програм вальдорфської школи. Загальні вимоги до відбору змісту вальдорфської освіти. Забезпечення розвитку всіх сфер (розумової, емоційно-почуттєвої та вольової) психіки. Реалізація розвивальної та виховної функції навчання. Урахування закономірностей розвитку особистості, її вікових та індивідуальних особливостей

Тема 2.2. Особливості форм і методів організації навчально-виховного процесу

Ритмічна побудова процесу навчання й виховання. Викладання методом «епох». Навчання без стандартних підручників. Художньо-образне та науково-теоретичне (феноменологічне) викладання. Місце, роль уроку та інших форм організації навчання. Специфіка оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності та загального розвитку школярів.

Тема 2.3. Методика викладання шкільних дисциплін

Цілі, завдання, вимоги до відбору змісту навчальних дисциплін і шляхи їх реалізації. Вальдорфські підходи до навчання учнів рідної мови. Навчання математики, природознавчих дисциплін за вальдорфськими методиками. Методика викладання іноземних мов. Методика навчання малювання форм, живопису, евритмії, трудового навчання тощо.

Тема 2.4. Салютогенез і розвиток дитини: навчання як «терапія»

Психолого-педагогічні основи збереження здоров'я школярів у вальдорфській школі. Практична діяльність вальдорфської школи із забезпечення здоров'язбереження учнів. Результати вальдорфської освіти.

Тема 2.5. Особливості управління вальдорфської школою

Основні форми самоврядування: педагогічна колегія (щотижневі вчительські конференції) та батьківсько-вчительське правління. Роль особистості вчителя, його відповідальності й ініціативності в реалізації вальдорфських підходів. Класний учитель: принцип авторитету. Антропософсько-антропологічна та соціально-практична підготовка вальдорфського вчителя. Самовиховання педагога.

Тема 2.6. Використання вальдорфських підходів у сучасній вітчизняній школі

Можливості, особливості використання вальдорфських форм і методів навчання у сучасній вітчизняній школі. Навчання дорослих.

6. Розподіл годин/тем за видами занять

Назви тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі				
		Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні		Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні
Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської школи											
Тема 1.1. Людинознавство як основа вальдорфської школи	18	6	2	4		12	16	2	2		14
Тема 1.2. Психологічні основи вальдорфської школи	30	10	4	6		20	30	4	2	2	26
Разом за модулем 1	48	16	6	10		32	46	6	4	2	40
Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості											
Тема 2.1. Специфіка змісту освіти вальдорфської школи	18	6	2	4		12	14	2		2	12
Тема 2.2. Особливості форм і методів організації навчально-виховного процесу	24	8	4	4		16	30	4	2	2	26
Тема 2.3. Методика викладання шкільних дисциплін	24	8	4	4		16	18	2		2	16
Тема 2.4. Салютогенез і розвиток дитини: навчання як «терапія»	12	4		4		8	14	2		2	12
Тема 2.5. Особливості управління вальдорфської школою	12	4		4		8	14	2		2	12
Тема 2.6. Використання вальдорфських підходів у сучасній вітчизняній школі	12	4		4		8	14	2		2	12
Разом за модулем 2	102	34	10	24		68	104	14	2	12	90
УСЬОГО	150	50	16	34		100	150	20	6	14	130

7. Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми лекції	Кількість годин денна форма (заочна)	Форма проведення (оглядова, проблемна та ін.)	Завдання для студентів до лекції
Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської школи				
1.	Тема 1.1. Людинознавство як основа вальдорфської школи	2 (2)	Лекція-візуалізація	Вивчити рекомендовану навчальну та наукову літературу
2	Тема 1.2. Психологічні основи вальдорфської школи	4 (2)	Лекція-діалог	Вивчити рекомендовану навчальну та наукову літературу
Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості				
3	Тема 2.1. Специфіка змісту освіти вальдорфської школи	2 (-)	Лекція-візуалізація	Вивчити навчальні плани і програми вальдорфських шкіл
4	Тема 2.2. Особливості форм і методів організації навчально-виховного процесу	4 (2)	Лекція-візуалізація	Вивчити рекомендовану навчальну та наукову літературу
5	Тема 2.3. Методика викладання шкільних дисциплін	4 (-)	Лекція-візуалізація	Вивчити рекомендовану навчальну та наукову літературу

8. Тематичний план практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин денна форма (заочна)	Форма проведення	Завдання для студентів до заняття
Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської школи				
1	Тема 1.1. Людинознавство як основа вальдорфської школи	4 (-)	Семінарське заняття, бесіда	Підготувати повідомлення про образ дитини у вальдорфській педагогіці
2	Тема 1.2. Психологічні основи вальдорфської школи	6 (2)	Семінарське заняття, дискусія	Підготувати повідомлення про особливості розвитку дітей: від 0 до 7 років, від 7 до 14 років, від 14 до 21 року
Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості				
2	Тема 2.1. Специфіка змісту	4	Семінарське	Повідомлення про

	освіти вальдорфської школи	(2)	заняття, бесіда	особливі предмети вальдорфської школи: евритмія, малювання форм
3	Тема 2.2. Особливості форм і методів організації навчально-виховного процесу	4 (2)	Семінарське заняття, інтегроване заняття	Скласти план виробничої практики для випускника вальдорфської школи
4	Тема 2.3. Методика викладання шкільних дисциплін	4 (2)	Семінарське заняття, рольова гра	Знайти у літературі або скласти вірш- речення для учня, виходячи з його індивідуальних особливостей.
5	Тема 2.4. Салютогенез і розвиток дитини: навчання як «терапія»	4 (2)	Семінарське заняття, бесіда	Розповісти про педагогічно доцільний досвід здоров'язбереження особистості у вальдорфській школі
6	Тема 2.5. Особливості управління вальдорфської школою	4 (2)	Семінарське заняття, бесіда	Зробити порівняльний аналіз діяльності класного керівника традиційної школи та класного вчителя вальдорфської школи
7	Тема 2.6. Використання вальдорфських підходів у сучасній вітчизняній школі	4 (2)	Семінарське заняття, конференція	Зробити аналіз діяльності однієї з українських вальдорфських шкіл

Методи навчання:

Вербальні (лекція, бесіда); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (самостійна робота, робота у групах); гра (рольова гра).

9. Самостійна робота

Тематичний план самостійної роботи студента

№ з/п	Назва теми	Години	
		денна форма	заочна форма
Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської школи			
1	Тема 1.1. Людинознавство як основа вальдорфської школи	12	14
2	Тема 1.2. Психологічні основи вальдорфської школи	20	26
	Разом за модулем 1	32	40
Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості			
3	Тема 2.1. Специфіка змісту освіти вальдорфської школи	12	12

4	Тема 2.2. Особливості форм і методів організації навчально-виховного процесу	16	26
5	Тема 2.3. Методика викладання шкільних дисциплін	16	16
6	Тема 2.4. Салютогенез і розвиток дитини: навчання як «терапія»	8	12
7	Тема 2.5. Особливості управління вальдорфської школою	8	12
8	Тема 2.6. Використання вальдорфських підходів у сучасній вітчизняній школі	8	12
	Разом за модулем 2	68	90
	Усього	100	130

Самостійна робота

<i>№ п/п</i>	<i>Опис завдання</i>	<i>Час для виконання (год.) денна форма (заочна форма)</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
1.	Антропософія як світоглядна основа вальдорфської педагогіки	12 (14)	Доповіді, бесіда, повідомлення
2.	Навчання і виховання дітей різного віку: від народження до 7 років, від 7 до 14 років, від 14 до 21 року	20 (26)	Доповіді, бесіда, повідомлення
3.	Вальдорфська школа – школа мистецтва та школа праці	12 (12)	Доповіді, повідомлення, вправи, бесіда
4.	Спеціальні предмети вальдорфської школи: малювання форм та евритмія	16 (26)	Доповіді, бесіда, повідомлення
5.	Диференціація навчання на старшій ступені вальдорфської школи. Вивчення сучасних (промислових та аграрних) технологій. Проектування у вальдорфській школі як засіб розвитку особистості. Оцінювання навчальних досягнень учнів у вальдорфській школі	16 (16)	Доповіді, бесіда, повідомлення, план виробничої практики, вірш
6.	Вальдорфські здоров'язбережувальні освітні технології	8 (12)	Доповіді, бесіда, повідомлення
7.	Питання самоврядування у вальдорфській школі	8 (12)	Доповіді, бесіда, повідомлення
8.	Шляхи впровадження вальдорфських підходів у сучасну освітню практику	8 (12)	Доповіді, бесіда, повідомлення
	<i>Разом</i>		<i>Максимальна кількість балів – 100 (130)</i>

Завдання для самостійної роботи

Модуль 1. Світоглядні засади вальдорфської педагогіки

Тема 1. Антропософія як світоглядна основа вальдорфської педагогіки

Питання до самоконтролю:

- розкрийте основні напрями наукового дослідження проблеми людини;

- схарактеризуйте антропософський образ людини;
- визначте основні фактори розвитку особистості (за Р. Штайнером).

Наукові повідомлення:

1. Рудольф Штайнер у світовому освітньо-культурному просторі.
2. Вальдорфська педагогіка та сучасні соціально-освітні реалії.

Проблемно-пошукове завдання. Здійснити порівняльний аналіз антропософського образу людини з основними уявленнями про людину у філософських теоріях.

Тема 2. Навчання і виховання дітей різного віку: від народження до 7 років, від 7 до 14 років, від 14 до 21 року

Питання до самоконтролю:

- назвіть основні особливості вікової періодизації у вальдорфській педагогіці;
- охарактеризуйте провідні тенденції становлення людини у віці від народження до раннього дорослішання;
- визначте основні підходи до учнів з різними темпераментами.

Наукові повідомлення:

1. Диференційований підхід до учнів з різними темпераментами.

Проблемно-пошукове завдання. Здійсніть порівняння підходів до вікової періодизації у вальдорфській педагогіці та сучасній психологічній науці.

Модуль 2. Дидактика вальдорфської школи як фактор формування цілісної особистості

Тема 3. Вальдорфська школа – школа мистецтва та школа праці

Питання до самоконтролю:

- яке значення для розвитку особистості має заняття мистецтвом?
- охарактеризуйте роль праці у формуванні цілісної особистості;
- назвіть види занять мистецтвом у вальдорфській школі;
- розкрийте основні види вальдорфських занять художньою працею та ремеслами.

Наукові повідомлення:

1. Методи арт-терапії та сучасна освіта.
2. Вплив занять ремісничо-практичними видами діяльності на розвиток розумових здібностей особистості.

Проблемно-пошукове завдання. Виявіть педагогічно доцільний досвід вальдорфської школи в організації занять мистецтвом та працею для актуалізації його в сучасних умовах розбудови загальної освіти в Україні.

Тема 4. Спеціальні предмети вальдорфської школи: малювання форм та евритмія

Питання до самоконтролю:

- У чому полягає значення малювання форм як спеціального предмету вальдорфської школи?
- Яку роль відіграє евритмія в цілісному розвитку особистості?

Наукові повідомлення:

1. Евритмія як мистецтво руху.

2. Малювання форм та проективна геометрія.

Проблемно-пошукове завдання. Визначте шляхи залучення досвіду вальдорфської школи у викладанні евритмії та малювання форм для цілісного розвитку особистості учня у вітчизняній школі.

Тема 5. Диференціація навчання на старшому ступені вальдорфської школи. Вивчення сучасних (промислових та аграрних) технологій. Проектування у вальдорфській школі як засіб розвитку особистості. Оцінювання навчальних досягнень учнів у вальдорфській школі

Питання до самоконтролю:

- назвіть провідні завдання, що висувуються перед старшим ступенем вальдорфської школи;
- охарактеризуйте основні напрями диференціації навчання на старшому ступені («абітур», «мовний», «ремісничо-практичний» тощо);
- назвіть основні форми оцінювання знань та загального розвитку учня у вальдорфській школі;
- назвіть основні компоненти характеристики учня, яка надається наприкінці кожного навчального року;
- охарактеризуйте значення індивідуального вірша для розвитку особистості учня.

Наукові повідомлення:

1. Вивчення сучасних промислових та аграрних технологій у вальдорфській школі.
2. Організація виробничих і соціальних практик у вальдорфській школі.
3. Індивідуальний вірш-речення школяра як лейтмотив наступного навчального року.

Проблемно-пошукове завдання. Складіть план виробничої практики для випускника вальдорфської школи. Знайдіть у літературних джерелах або складіть вірш-речення для школяра, виходячи з його індивідуальних особливостей.

Тема 6. Вальдорфські здоров'язберезувальні освітні технології

Питання до самоконтролю:

- розкрийте суть салютогенетичного підходу до навчання й виховання;
- охарактеризуйте «душевно-економну» організацію навчального процесу вальдорфської школи;
- назвіть основні вальдорфські освітні технології салютогенетичного спрямування.

Наукові повідомлення:

1. Здоровий розвиток фізично-тілесного людини як основа вільного прояву її душевно-духовного буття.

Проблемно-пошукове завдання. Виявіть педагогічно доцільний досвід здоров'язбереження особистості у вальдорфській школі для використання його в сучасній українській загальноосвітній школі.

Тема 7. Питання самоврядування у вальдорфській школі

Питання до самоконтролю:

- охарактеризуйте три основні сектори, що складають основу функціонування вальдорфської школи;
- розкрийте роль педагогічної колегії в житті школи;
- визначте особливості діяльності класного вчителя (керівника) вальдорфської школи?

Наукові повідомлення:

1. Роль особистості вчителя у вальдорфській педагогіці.
2. Самоосвіта та самовиховання вальдорфського вчителя.

Проблемно-пошукове завдання. Зробіть порівняльний аналіз діяльності класного керівника традиційної школи та класного вчителя вальдорфської школи.

Тема 8. Шляхи впровадження вальдорфських підходів у сучасну освітню практику

Питання до самоконтролю:

- назвіть основні компоненти організаційно-педагогічної діяльності з реалізації вальдорфських підходів у вітчизняній школі;
- якого науково-методичного забезпечення потребує впровадження вальдорфських підходів?
- Чи необхідна спеціальна підготовка вчителя для роботи в умовах вальдорфської школи?
- Чи має проводитися робота з батьками, діти яких будуть навчатися на засадах вальдорфської педагогіки?

Наукові повідомлення:

1. Заснування українських вальдорфських шкіл: перспективи та проблеми.
2. Використання окремих наробок вальдорфської школи.

Проблемно-пошукове завдання. Зробіть аналіз діяльності однієї з українських вальдорфських шкіл.

10. Контроль і оцінка результатів

Контроль та оцінювання результатів навчання здійснюється згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Поточний контроль передбачає підготовку та активну участь здобувачів у практичних (семінарських), виконання та захист самостійної роботи, виступи із доповідями, повідомленнями, підсумковий контроль успішності навчання - залік.

Контроль навчальних досягнень здобувачів денної і вечірньої форм навчання

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів

Відвідування лекцій	8		4		4
Відвідування семінарських занять	6		2		4
Відвідування практичних занять					
Робота на семінарському занятті	6		2		4
Робота на практичному занятті					
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	40		20		20
Виконання модульної роботи					
Разом					
Максимальна кількість балів					60
Розрахунок коефіцієнта:			X: 100 =		

Контроль навчальних досягнень здобувачів заочної форми навчання

Вид діяльності здобувача	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	2		1		1
Відвідування семінарських занять	2		1		1
Відвідування практичних занять					
Робота на семінарському занятті	4		2		2
Робота на практичному занятті					
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)					
Виконання завдань для самостійної роботи	52		26		26
Виконання модульної роботи					
Разом					
Максимальна кількість балів					60
Розрахунок коефіцієнта:			X: 100 =		

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Зараховано	100-90
	82-89
	75-81
	69-74

Не зараховано з можливістю повторного складання	60-68
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0-59

Критерії оцінки знань

Оцінка за національною шкалою	Критерії навчальних досягнень	Сума балів за всі види навчальної діяльності
Зараховано	Здобувач показав глибокі, системні знання з курсу та вміння їх використовувати з відповідними обґрунтуваннями. Виявляє творчі здібності, уміє самостійно поставити знаходити і представляти необхідний для занять інформаційний матеріал. Показав володіння основними поняттями з дисципліни. Вірно та логічно відповідає на запитання.	90-100
Зараховано	Студент засвоїв більше половини навчального матеріалу, виявляє розуміння основоположних ідей вальдорфської педагогіки, підтверджує їх прикладами самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний навчальний матеріал, але надає недостатньо переконливі відповіді.	74-89
Зараховано	Студент виявляє розуміння матеріалу з курсу. На репродуктивному рівні використовує знання, зрідка наводить конкретні приклади їх реалізації у практичних ситуаціях.	60-63
Незараховано з можливістю повторного складання	Студент володіє деякими поняттями курсу, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу. Не може розкрити особливості впровадження педагогічно цінних ідей вальдорфської педагогіки в сучасну освітню практику.	35-59
Незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий	Студент майже не володіє знаннями і вміннями з навчальної дисципліни. Відтворює дуже незначну частину навчального матеріалу. Не може навести приклади практичного застосування ідей вальдорфської педагогіки, розкрити їхній здоров'язберігаючий потенціал.	0-34

повторний курс		
----------------	--	--

Графік виконання завдань

Відповідно з розкладом занять здобувач має виконувати рекомендовані завдання до семінарсько-практичних занять, самостійної роботи та іспиту.

Питання до заліку

1. Антропософський образ людини.
2. Проблема пізнання людини у дослідженнях Р. Штайнера.
3. Утілення ідей антропософії в педагогіці.
4. Соціальний аспект вальдорфської педагогіки.
5. Штайнер-педагогіка як система всебічного гармонійного розвитку особистості.
6. Особливості вікової періодизації у Штайнер-педагогіці.
7. Дитина від народження до зміни зубів.
8. Вальдорфський дитячий садок.
9. Дитина від зміни зубів до статевого дозрівання.
10. Психологія підлітків. Виховання і навчання як «терапія».
11. Людина після статевого дозрівання.
12. Основні підходи до визначення і виховання темпераменту людини.
13. Структура системи вальдорфської освіти.
14. Зміст освіти у вальдорфській школі.
15. Особливості форм і методів навчання у вальдорфській школі.
16. Ритмічна організація навчально-виховного процесу як засіб усебічного розвитку дітей.
17. Викладання методом «епох»
18. Навчання без підручників.
19. Художньо-образне викладання – універсальний засіб виховання дітей до статевої зрілості.
20. Викладання іноземних мов у вальдорфській школі.
21. Феноменологічний методи викладання у вальдорфській школі.
22. Вивчення рідної мови у вальдорфській школі.
23. Вивчення предметів естетичного циклу у вальдорфській школі.
24. Викладання предметів ремісничого циклу у вальдорфській школі.
25. Вивчення математики у вальдорфській школі.
26. Вивчення дисциплін природознавчого спрямування у вальдорфській школі.
27. Методи навчання в середніх і старших класах вальдорфської школи.
28. Місце і роль уроку. Інші форми організації навчально-виховного процесу у вальдорфській школі.
29. Специфіка оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності й загального розвитку школярів у вальдорфській школі.
30. Навчання як терапія у вальдорфській школі.
31. Навчання дорослих (за ідеями антропософії).

32. Роль особистості вчителя в реалізації ідей Штайнер-педагогіки.

11. Список основної та додаткової літератури

Базова

1. Іонова О. М. Педагогіка Рудольфа Штайнера. *Курс лекцій з порівняльної педагогіки*. Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2007. С.206–216.
2. Іонова О.М., Партола В.В. Формування інтелектуальних умінь молодших школярів (на прикладі вальдорфської школи). Харків : Цифрова друкарня №1, 2013. 191 с.
3. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології: навч. посіб. Харків: Колегіум, 2006. 269 с.
4. Прокопенко І.Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навч. посіб. Харків: Колегіум, 2013. 300 с.

Допоміжна

1. Карп'як О. Людяна освіта: Вальдорфські школи в Україні. *BBC Україна*. 2013. 25 вересня. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/09/130925_waldorf_school_ko
2. Лукашенко О. Проблема збереження здоров'я молодших учнів у вальдорфській педагогіці: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». Харків, 2009. 20 с.
3. Лупаренко С. Вальдорфські засоби розвитку пізнавальної активності молодших школярів: навчально-методичні матеріали для вчителів початкової школи, студентів, аспірантів, викладачів педагогічних вищих навчальних закладів. Харків: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2007. 50 с.
4. Лупаренко С. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів засобами вальдорфської педагогіки: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.09 «Теорія навчання». Харків, 2008. 20 с.
5. Лупаренко С. Розвиток пізнавальної активності молодших школярів засобами вальдорфської педагогіки: дис... на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук: спец. 13.00.09 «Теорія навчання». Харків, 2007. 227 с.
6. Партола В.В. Проблема формування інтелектуальних умінь молодших школярів у навчальному процесі вальдорфської школи: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 — заг. пед. та іст. пед. Харків, 2012. 20 с.
7. Партола В.В. Проблема формування інтелектуальних умінь молодших школярів у навчальному процесі вальдорфської школи: дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 — заг. пед. та іст. пед. Харків, 2012. 230 с.
8. Педагогічні системи, технології. Досвід. Практика: довідник : у 2 ч. Ч. І. А — М. Полтава: ПОІППО, 2007.

9. Тищенко К. Вальдорфська освіта: у пошуках духовності й свободи. *Українська правда*. 2011. 11 січня. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2011/01/11/70089/>

Інформаційні ресурси

<http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

<http://www.pu.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

<http://nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;

<http://www.dnrb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського;

<http://korolenko.kharkov.com/> – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка;

<http://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном;

<http://ostriv.in.ua/> – Освітній шкільний інтернет-портал «Острів знань»;

<http://www.edu-post-diploma.kharkov.ua/> – Офіційний сайт Комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»;

<http://guonkh.gov.ua/> – Офіційний сайт Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації;

<http://dytynawaldorf.com.ua/articles-list/dytynka2/> – сайт вальдорфського журналу "Дитина".

12. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни/модуля

Найменування лабораторії, спеціалізованого кабінету, їх площа, кв.м	Найменування навчальної дисципліни	Найменування обладнання, устаткування, їх кількість	Опис обладнання, устаткування
Комп'ютерна лабораторія 213-Б, 72,9 кв. метри	Дидактика вальдорфської школи	R-line Intel Celeron – 10 шт., R-line Intel Pentium – 1 шт., Ноутбук Asus X80L – 1 шт., Мультимедійне обладнання: колонки Microlab B72 (1) проектор MP78ST.	Windows 7, Windows XP, Microsoft Office 2003, 7-zip, Adobe Reader, ESET Smart Security, GeoGebra, GIMP 2, Google Chrome, InkScape, KMPlayer, Lazarus, Mozilla Firefox, Notepad, Opera, Poly, Python, Scratch, Sublime Text 2, Sweet Home 3D, Unreal

			Commander, WinDjView, ACD/ChemSketch (Freeware)
--	--	--	--

ГЛОСАРІЙ

Активно практичні проекти – певні види робіт, невеликі дослідження, що виконуються школярами у вальдорфській школі з метою отримання реального досвіду взаємодії зі світом.

Антропософська концепція розвитку людини – освітньо-філософська концепція, яка базується на таких основних положеннях: єдність тілесно-душевно-духовного буття; зв'язок складників психіки з фізіологічною організацією людини (мислення – з нервово-почуттєвою системою, емоцій і почуттів – зі системою органів дихання та кровообігу, волі – зі системою обміну речовин і органів руху); взаємозумовленість фізіологічного, душевного і духовного розвитку в ритмі семи років.

Вальдорфська педагогіка (Штайнер-педагогіка) – педагогіка, яка базується на освітній філософії Рудольфа Штайнера, засновника антропософії, і наголошує на ролі уяви (фантазії) у навчанні, прагненні об'єднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів.

Диференційований підхід для дітей із різними типами темпераменту – використання вчителем різних прийомів розповіді та пояснення, що мають особливий вплив на кожного учня, та виконання диференційованих завдань.

Евритмія – один із навчальних предметів у вальдорфській школі, мистецтво руху, засноване на закономірностях мовлення і музики, і є одним із способів виразу поетичного і музичного в русі та просторі.

Малювання форм – специфічно вальдорфський предмет, який можна трактувати як підготовку до письма, як початок геометрії (геометричного малювання) і як художню діяльність (образотворче мистецтво).

Ритмізація навчально-виховного процесу у вальдорфській школі – це планування окремих уроків, розподіл занять протягом дня, року з урахуванням природного ритму варіювання свідомості дитини та психології її сприйняття, що забезпечує економічну спрямованість використання психічних і фізичних сил учня та індивідуальний підхід до нього.

Художньо-образне навчання – основний метод навчання в початковій вальдорфській школі, що передбачає шлях пізнання через естетичне, гармонійне об'єднане художнє та наукове пізнання, веде до розуміння цілісної дійсності, готовності активно її створювати і зберігати людську природу.